

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2011:16

ANTIKNARISK KONTROLL

Borgmästargatan i Nora

Västmanland, Nora socken, Nora kommun, Nora 164:1

Helmut Bergold

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2011:16
ANTIKVARISK KONTROLL

Borgmästargatan i Nora

Västmanland, Nora socken, Nora kommun, Nora 164:1

Helmut Bergold

Borgmästargatan i Nora

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019–609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

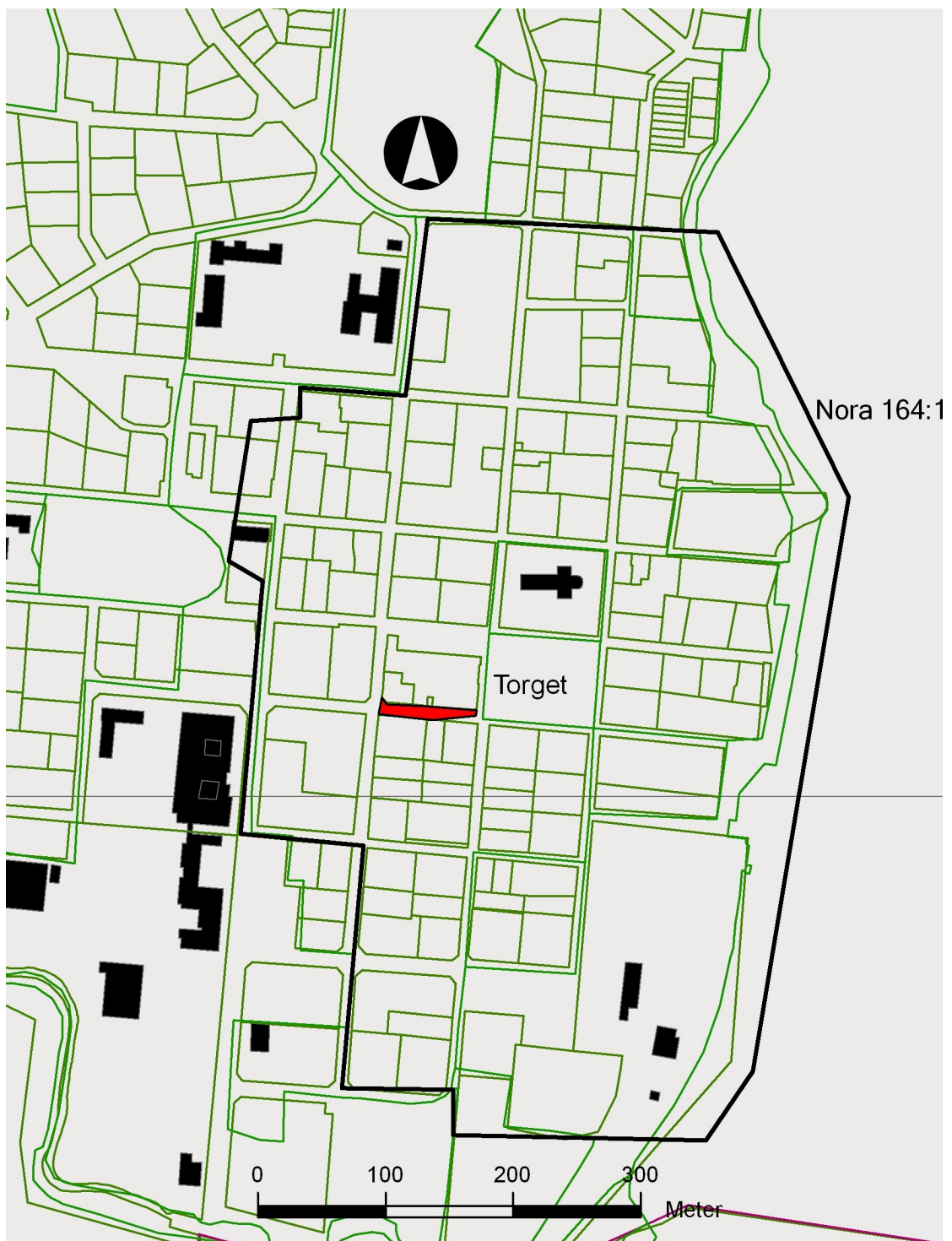
©2011 Arkeologgruppen

Arkeologgruppen rapport 2011:16
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Gävle 2011.
Medgivande I2010/0829.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Bakgrund och historik.....	7
Målsättning, metod och genomförande.....	7
Resultat och tolkning.....	8
Utvärdering av undersökningsplan.....	9
Referenser.....	10
Litteratur.....	10
Administrativa uppgifter.....	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Fyndlista.....	13
Bilaga 2. Schakt och anläggningsbeskrivningar.....	14

Sammanfattning

Figur 1. Utdrag ur fastighetskartan över Nora. Nora 164:1 markerad med svart ram och undersökningsområdet markerat med rött. Skala:1:2000.

Vid gatuschaktning i Nora centrum, från Rådstugugatan, västerut längs Borgmästargatan (fig. 1) genomfördes en schaktningsövervakning. Resultatet visade att det fanns ett kulturlager och en äldre gata i arbetsområdets västra halva.

Den äldre gatan var delvis bevarad och ungefär hälften så bred som dagens samt sträckte sig något diagonalt jämfört med dagens öst-västliga dragning.

Kulturlagret var cirka 0,05-0,12 meter tjockt och sammansatt av sandblandad lera, det finns direkt under dagens gatsten och sätt-sand. Fyndmaterialet daterar gata och kulturlager till 1600-talets andra hälft.

Figur 2. Nora i förhållande till bland annat Örebro.

Bakgrund och historik

När Nora gamla brandstation, det så kallade Spruthuset, år 2010 skulle renoveras och byggas om till kontor utfördes arbeten med installation av vatten och avlopp. Dessa arbeten innebar att den på Borgmästargatan befintliga kullerstensläggningen delvis grävdes upp (Bergold, 2010)

Nu när installationsarbetena är färdiga har Nora kommun för avsikt att återställa Borgmästargatan till ursprungligt utseende och ska därför belägga avsnittet mellan Rådstugugatan och Rådmansgatan med kullersten.

I samband med dessa arbeten togs resterna av den gamla kullerstensläggningen bort och ett nytt bärlager och sättsand anlades. Vid bortschaktning av den äldre gatan, till cirka 0,6 meters djup, genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk schaktningskontroll på begäran av Länsstyrelsen i Örebro län. Företagare var Bergslagens Kommunalteknik.

Målsättning, metod och genomförande

Övervakningen gjordes parallellt med bortschaktning av befintlig gatubeläggning från korsningen Rådstugugatan och vidare till korsningen Rådmansgatan. Hela gatans bredd berördes av arbetsinsatsen.

Det övergripande syftet med schaktningsövervakningen var att bidra till den allmänna kunskapsuppbyggnaden i Örebro län medan den mer specifika målsättningen var att undersöka, dokumentera och tolka den aktuella delen av fornlämningen. Undersökningens mål var att klargöra:

1. Förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder.
2. Förekomst av anläggningar och en bedömning av typ, antal och ålder.
3. Fyndinnehåll, med en bedömning av fyndens typ, antal och ålder.
4. Bedömning av fornlämningens bevarandegrad.

Schaktet grävdes med grävmaskin, och den antikvariska kontrollen

innebar att avgöra var kulturlager och/eller konstruktioner fanns. Schaktning skedde så långt det var möjligt skiktvis, stratigrafiskt, och påträffade lager och konstruktioner dokumenterades. I mindre utsträckning grävdes i delar av påträffade kulturlager för att avgöra dess omfattning, sammansättning, bevarandegrad och fyndinnehåll.

Lager och lämningar daterades preliminärt utifrån sina stratigrafiska lägen och fyndinnehåll. De lämningar som påträffades beskrevs och karaktäriserades.

Dokumentationen genomfördes med digital inmätning (GPS) i det digitala dokumentationssystem Intrasis. Skriftliga beskrivningar upprättades och all fotografering var digital. Inmätningar gjordes i RT90, 2,5 gon V.

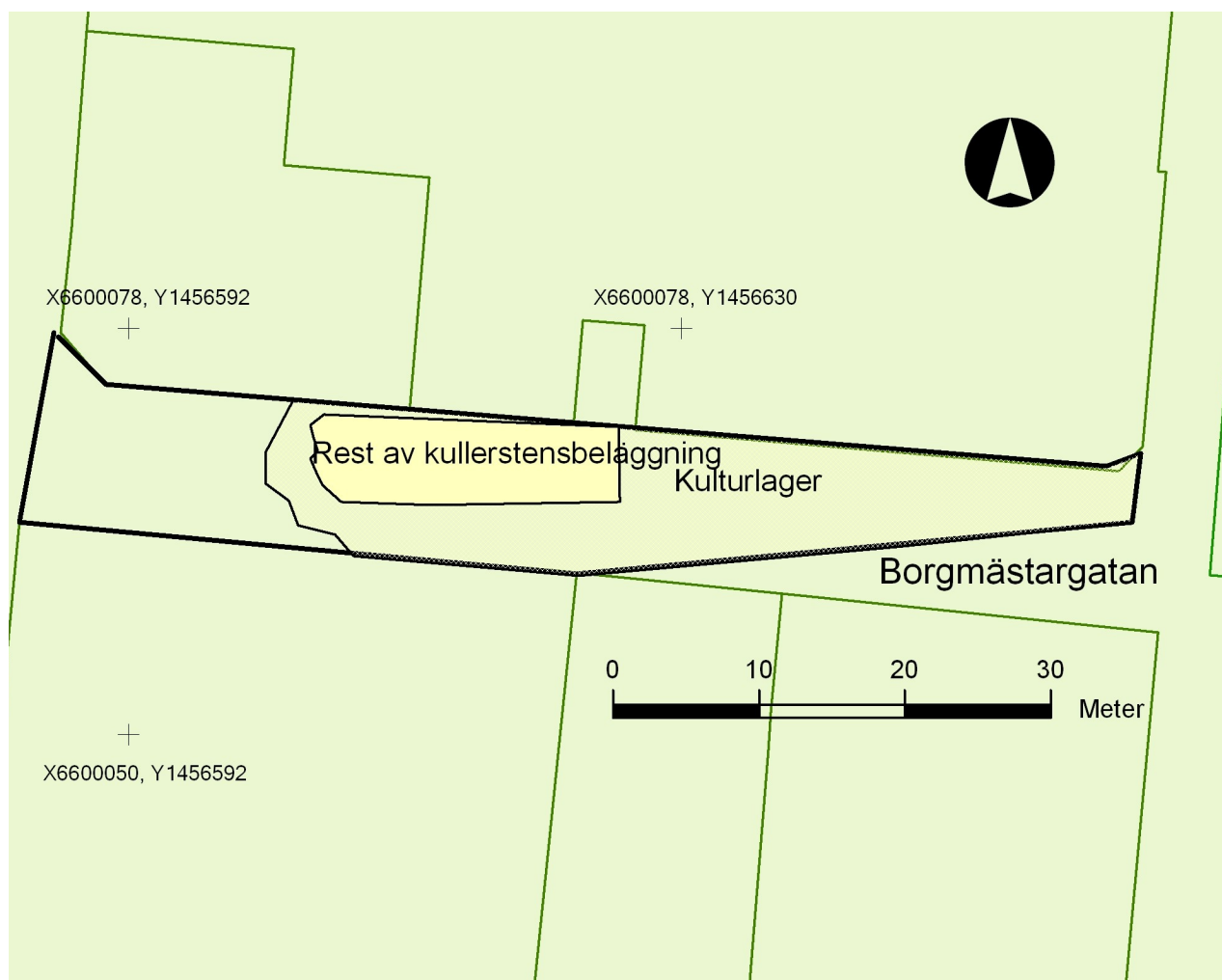
Resultat och tolkning

Övervakningen var alltså en mer eller mindre direkt fortsättning på föregående års schaktningsövervakning där ett tunt kulturlager kunde följas över större delen av ytan, dessutom fanns på vissa ställen en klen risbädd under kulturlagret.

Årets undersökningsresultat följer ungefär samma mönster, i botten fanns på spridda platser en tunn risbädd. Risbädden låg direkt på den mycket hårt packade bottenleran. På och delvis i riset fanns kulturlagret. Det varierade i tjocklek från 0,05 meter till 0,12 meter. Även det var hårt sammanpressat med kraftigt fragmenterade fynd.

Fynden var i huvudsak spik, hästkosömmar och rödbrännande lergods (bilaga 1). Dateringsintervallet ligger mellan 1600-talets mitt och fram till 1700-talets inledning.

Delvis på kulturlagret, men i huvudsak intill detsamma fanns rester av en äldre gatusträckning, den vidtog strax efter det så kallade spruthuset och sträckte sig vidare fram till ingången på Borgmästaregatan 13. Den var av växlande kvalitet med vissa avsnitt helt intakta medan andra delar var lösa och/eller upprivna. Delvis kunde skönjas att stenarna var satta i lerig sand. Stenarna var mellan 0,05 och 0,23 meter stora och runda till ovala i formen.

Figur 3. Undersökningsområdet markerat med svart ram och utbredningen av det påträffade kulturlagret samt det äldre kullerstensbelagda gatuavsnittet. Skala 1:500.

Utvärdering av undersökningsplan

Undersökningen genomfördes enligt den upprättade planen, det vill säga schaktningsarbetena övervakades och nödvändig dokumentation gjordes. Fynd samlades in och lämningarna daterades.

Referenser

Litteratur

Bergold, Helmut 2010. Spruthuset i Nora. Arkeologisk schaktningsövervakning. Borgmästargatan, Nora socken, Närke. Arkeologgruppen rapport 2010:02.

Administrativa uppgifter

Landskap: Västmanland
Län: Örebro län
Kommun: Nora kommun
Socken: Nora socken
Fastighet: Borgmästargatan

Arkeologgruppens diarienummer: Ag2011_12
Länsstyrelsens diarienummer: 431-1444-2011
Projektnr: 2011_12
Fornlämningsnr: Nora 164:1

Projektgrupp:
Helmut Bergold
Personal:
Helmut Bergold

Undersökningstid: 11-05-02
Fälttid: 12 timmar
Exploateringsyta: 400 m²
Undersökt yta: 400 m²
Läge: Ekonomiska kartan, blad 65F 9a NV
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

-

Digitalt arkiv:
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.
Fynd: 1-13, har kastats efter registrering

Bilagor

Bilaga 1. Fyndlista

Bilaga 2. Schakt och anläggningsbeskrivningar

Bilaga 1. Fyndlista

F-nr	Sakord	Typ	Material	Ant.	Del	anm
1	Rödgods	Skål	Lera	1	Mynning	I kulturlager
2	Rödgods	-	Lera	1	-	I kulturlager, hemring
3	Rödgods	-	Lera	2	-	I kulturlager. Blå glasyr
4	Fönsterglas	Plant	Glas	2		I kulturlager
5	Hästska	-	Järn	1		I gata, med sömmar
6	Hästkosöm	-	Järn	3		I gata
7	Spik	Smidd	Järn	5		I gata
8	Kritpipa	-	Lera	10	Skaft	I gata
9	Beslag	Bok	Mässing	1		I gata
10	Rödgods	Fat	Lera	1	Botten	I gata, vitlera
11	Rödgods	Skål	Lera	1	Mynning	I gata, vitlera
12	Rödgods	-	Lera	1	-	I gata
13	Rödgods	-	Lera	1	-	I gata

Bilaga 2. Schakt och anläggningsbeskrivningar

Schakt, cirka 90x5 meter stort (Ö-V)	Beläggning bestående av kullersten satta i sandblandad lera, cirka 0,13 till 0,18 meter tjockt. Lagret täckte ett kulturlager innehållande sand och lera med sot och kol. Delvis fanns en risbädd, risflätning i botten av lagret. I botten fanns lera.
Gata	Äldre gatubeläggning/-sträckning bestående av 0,05 till 0,23 meter stor rundade stenar satta i sand med viss inblandning av lera. Delvis anlagd på ett svagt kulturlager och på lera.
Kulturlager	Svagt mörkfärgat, sandblandad lera, hårt packat med fynd. Innehöll även sot och kol, i botten fanns på vissa ställen en risbädd/-flätning. Lagret var cirka 0,05 till 0,12 meter tjockt.